

Miriam Aleman, hezitzailea

“Neskak indartsu datoz, baina gizartearen begiradak boterez husten ditu”

Etorkizunaren hauspoa ei dira gazteak. Haiei omen dagokie belaunaldi zaharren inertziak astintzea. Eta, hala ere, sarri errazagoa eta erosoagoa zaigu haiek ere zorrotz betetzea tradizioaren mandatuak. Miriam Aleman hezitzaile eta Candela elkarteko kidearen iritziz, denok daukagu gure barruan hobeto bizitzeko tresnak, baina gazteak dira eraldaketa hori sortzen azkarrenak. Sexualitatearen esparruan, horretan ari dira dagoeneko.

Danele Sarriugarte Mochales

@daneleSM

ARGAZKIAK: DANI BLANCO

Candela elkarteko kidea zara. Nola iritsi zinen horra?

Militantziaren ondorioz iritsi nintzen elkartera, ez ikasketen ondorioz. Kaleko feminista nintzen ni, erraietakoa, eta baneukan halako sentipen bat, eragin politiko murrizta geneukala, nolabait. Candela ezagutzen nuen jada, ez zen zehazki gaur egun dena, baina bazen gizarte eraldaketa feminista lortu nahi zuten proiektu bat, hezkuntzarekin eta bortizkeriaren prebentzioarekin lotua. Hainbat adiskide zebiltzan lanean, eta haiek adituta, bertan sartzeko gogo piztu zitzaidan. Sartu nintzen, eta nire alaba da orain.

Nola aldatu da elkartea sartu zinetik hona?

Ni sartu nintzenez jardun militantea zen, nahiz eta auto-enplegua sortzeko asmoa ere eduki. Orain ari garen taldea osatu zenez, berriz, lehentasunezko

helburu bilakatu zen elkarteko lanari esker bizi ahal izatea. Lan honi denbora eskaini behar diozu, gauzak ikasi... beraz, lanbide bihurtzea bazen jarduna duitzeko modu bat. Hasieran, dirua lortzeko zerbitzari-lanak egiten nituen elkarteko lanaz gainera, eta ezin nion nahi adina tarte eskaini Candelari. Azkenean, apustua egin genuen, eta hemen-txe gaude. 2017an kooperatiba bilakatu nahi dugu, zeren, egiatan, kooperatiba baikara, elkarre baten gorputzean preso [barreak].

Zer egiten duzu elkarrean?

Gazteen atala koordinatzen dut, nerabeekin eta gazteekin lotutako proiektu guztiak, hala nola formazioak eta tailerak; *El blog de la Lore* blogaz ere arduratzen naiz. Bestalde, gazteekin aritzen diren profesionalak prestatzen ditut: osasungintzako langileak, irakasleak, gazteria teknikariak, gizarte-hezitzaileak...

Zeintzuk dira elkarrearen zutarrak?

Oinarritzko feminismoa, hots, hobeto bizitzeko balio digun feminismoa, guztiontzat. Oso garrantzitsua iruditzen zaigu gazteengana iristea, izan ere, hor-txe baitago eraldatzeko gaitasuna. Peda-

Miriam Aleman Calatayud

1983, Bartzelona (Katalunia)

Filosofia ikasi zuen Bartzelonako Unibertsitate Autonomoan, eta gero ikus-entzunezkoen eta ikuskizunen ekoizpenari buruzko ikasketak egin zituen. 2009az goerotik, Candela elkarrean ari da lanean eta hezkuntza-komunitateari begira antolatzen diren proiektuak koordinatzen ditu. Candelako jardunaz gainera, kultur ekoizpenean ere badabil.

» “Gazteei nazka ematen die arautik kanpo dagoen sexuak, hots, jende eder eta gaztearen sexutik kanpoko guztiak”

gogia zehatz bat dugu abiapuntu: pertsona guztiak gordetzen dituztela beren barruan hobeto bizitzeko tresnak eta denok ohartzen garela gizarteko zerk ez digun onik egiten. Kontua da gazteak direla eraldaketan azkarrenak, oraindik ez baitute erroto egokitasun politikoa, beraz, pentsatzen dutena esaten dute, eta errazago lantzen dira estereotipoak eta usteak.

Egokitasun politikoa oztupo da, beraz?

Halako gauzak lantzeko orduan, ezin zeharkatuzko murru bat da egokitasun politikoa: helduoi izugarri nekeza zai-gu egia esatea. Adibidez, dinamika bat daukagu nork bere jarrera homofoboak identifikatzeko. Dinamika hori egitean, jendeak astakeriak azaltzen badizkizu, badakizu lanean ari direla; beste batzuek, berriz, esaten dizute: ene, ba ez zait bat bera ere okurrizten... Horrela ezin diozu arazoari aurre egin.

Eta gazteen kasuan?

Gazteekin zeharo ezberdina da. Sexu aniztasuna lantzen dugunean, nazkaren gaia jorratzen dugu asko. Homofobia emozionala deitzen diogu horri, ez baita arrazionala, ez da buruan jaiotzen, eta badago modua hori errekonozitzeko eta deseraikitzeke.

Gazte batek esaten dizu: niri ez zait axola gayak badira, baina bi gizon biboterdun elkarri musuka... Nazka errekonozitzen badute, galdetu diezaiekezu ea zerk ematen dien nazka zehazki, zeren, adibidez, 80 urteko bikote baten mu-

suak ere sortzen die hori, nahiz eta bikote heteroa izan. Beraz, egiatan nazka ematen die arautik kanpo dagoen sexuak, hots, jende eder eta gaztearen sexutik kanpoko guztiak, horrelaxe hezi gaituzte eta.

Zer metodologia darabilzue helduekin?

Lehen pertsonan egiten dugu lan eta saiatzen gara helduen begirada hausten: gazteek ez dakitela, gazteek harreman desorekatuak dauzkatela (helduenak halakoak ez balira bezala), gazteak oso matxistak direla (matxismoa neurri batean helduengandik etorri ez balitzaie bezala), eta abar.

Pentsatzen dut bullying kasuen ostean deituko dizuetela sarri eskoletatik.

Bai, eta guk beti esaten dugu prebentzioa oinarritzeko dela. Bullyinga gertatu aurretik deitu behar ligukete.

Zergatik da hain garrantzitsua prebentzioa?

Batetik, bazterketa beti dagoelako: patriarkatua hor dago, baita homofobia ere. Dagoeneko gertatu dira gauzak, kontua da zu ez zarela ohartu.

Bestetik, adibide bat ipiniko dizut. Askok gertatzen da orain, neska batek argazki sexy bat bidali diola gustuko duen mutilari edo bikotekideari edo dena delakoari eta gero tipoak Katalunia osora zabaldu duela. Zer dago horren atzean? Emakumeen sexualitatea zigortzea, argi uztea emakumeok ez daukagula esku-biderik esparru publikoan egoteko eta

geure sexualitatea erakusteko. Gertatu ostean heltzen badiozu gaiari, neska horren disgustua instrumentalizatuko duzu, eta bestelako esku-hartze bat egin behar duzu. Gertatu aurretik lan eginez gero, ordea, jorratzen baduzu argazki bat baimenik gabe zabaltzea mina egitea dela, eraso dela, bada akaso zabalduko da hala ere, baina gertatzen denean, beste modu batean hartuko da, ez da oihanean jausiko. Gazteek jada kontzientzia hartua dute horri buruz, gorputzetik pasatua izango dute.

Zer-nolako sexu-heziketa jasotzen dute gazteek?

Gure gizartean tabu bat da sexualitatea, nahiz eta,aldi berean, gizarte hipersexualizatu bat izan, emakumeen aurkako indarkeria oinarri. Tailerrak egitean, sexualitatearen arriskuei buruz hitz egiten zaie gazteei. Egitan, nerabeek sekulako premia daukate sexualitateari buruz hitz egiteko, galdetzeko, ikasteko, eta behingoagatik tailer bat eskaintzen dietenean, zera, esaten diete gaitz beldurgarri batek jota hil daitezkeela ez badute ondo egiten. Inork ez die plazera aipatzen. Gure abiapuntu horixe da: plazera, nork bere sexualitatea, eta eskubide sexualak eta erreproduktiboak.

Badakit zaila dela halakoak egitea, baina aipatuko zenidake zer-nolako egoerak ikusi dituzuen ikasgeletan, oro har?

Batzuetan izugarri baikorra naiz eta iruditzen zait bihar bertan amaituko dela patriarkatua, eta beste batzuetan, berriz,

iruditzen zait zulo madarikatu batean gaudela eta ez garela sekula aterako.

Hala ere, esango nuke neskak, oro har, indartsu datozela, eta gizartearen begiradak boterez husten dituela batik bat. Neska batek ile luze-luzea badauka eta asko zaintzen badu bere itxura, gaizki iruditzen zaigu, eta akaso neska hori oso potentea da eta oso argi ditu gauzak. Eta dena delako neskak sexu-harremanak baldin baditu, gizarte-zerbitzuetako langile batengana bidaltzen dugu zuzenean. Sexu-aniztasuna dela-eta, nerabe lgtb-ak [lesbiana, gay, transexual, bisekualak] sekulako indarrarekin datoz; sekulako oinazea pairatzen dute isilpean, baina badoaz aurrera, armairutik ateratzen dira, eta ez da gutxi. Ni neu nerabea nintzenean, inor ez zen armairutik ateratzen institutuan, handik alde egin arte itxaroten genuen. Mutilak... tira. Jarrera aldatu beharko dute noizbait.

Oro har, egonezin handia ikusten dugu ikasgeletan.

El blog de la Lore izeneko blogaz arduratzen zarela esan didazu lehen. Azalduko zenidake proiektu hori zer den?

Gure ametsa da gazteentzako harrera-gune bat sortzea, aurrez aurrekoa; aspalditik daukagu amets hori buruan, eta gero eta hurbilago dagoen arren, oraingoz ezinezkoa da eta hori ordezkatzeko-edo jarri genuen martxan bloga orain dela lau urte. Laguntza emateko balio du: tailerrak amaitzean, txartelak eskaintzen dizkiegu gazteei, zalantzarik edo galderarik badaukate oraindik,

bada horiek bidal ditzaten, modu anonimoan. Gero, neska lesbianeiei eskainitako atal bat ere badaukagu, hor hutsune handia dago-eta.

Zer-nolako gauzak galdetzen dituzte?

Batez ere, sexu-orientazioari buruzko galderak egiten dituzte, eta "kondoia hautsi zait" modukoak. Neska askok idazten digute esanez ez dutela plazerik sentitzen beren mutil-lagunekin dauzkaten sexu-harremanetan. Frustrazio handia agertzen dute. Mutilek ez dakite zer den klitoria, eta beraz, sarketa da jaun eta jabe, eta neskek ez dute ondo pasatzen. Horregatik ere kritikatzten dugu sexu-heziketa tradizionala, kondoia nola ipini erakusten dute, eta kito. Aski da. Sarketa ez da sexu-praktika bakarra, ezta garrantzitsuena ere, eta kondoia ipintzea ez da hain zaila, ikasiko dute, ez dira leloak. Kezkagarria da hainbeste galdera egitea horri buruz, baina badu alde onik, zeren neskak jakitun dira eta adierazi egiten dute, ez dute onartu nahi orgasmorik gabeko harremanik.

Orain bi urte, Oasis izeneko udalekua jarri zenuten martxan, lgtb gazteei zuzendua. Nolatan sortu zen ideia hori?

Egia esan, aspalditik generabilen ideia buruan, eta ez soilik Candelako kideok. Proiektua bera Candelak kudeatzen du, baina kanpoko kolaborazio asko ditu. Ikasgeletan, beti topatzen dugu genero-adierazpen diferentea daukan nerabe bat, gaia gertutik bizi duena eta

bakarrik sentitzen dena, eta geure artean esan genuen: ez al litzateke itzela izango denak elkartzea, han eta hemen bakarrik sentitzen diren horiek guztiak batzea?

Halako proiekturik ezagutzen al zenuten?

AEBetan badaude halako proiektu batzuk, beraz bagenekien ez zela hain gauza arraroa, baina ez gaude haiekin harremanetan. Gu geu ari gara proiektua eraikitzen etengabe. Hala ere, argi dago bazegoela premiarik. Espainiako Estatua basamortua da zentzu horretan, eta oasi horietan estatu osoko jendeak eman zuen izena, nahiz eta guk, hasiera batean, Kataluniara begira antolatu.

Zer moduzko esperientzia izan da?

Itzela. Candelan egin dudako proiektu ederrenetako bat da. Parte hartu dutenentzat ere halaxe izan da; batzuk bi txandetara etorri dira eta sinestezina da zenbat aldatu diren urtebeteko epean, batez ere mutil transak: nola hitz egin duten, nola dauden, zer-nolako itxura duten... Askoz gusturago daude beren buruarekin.

Familiako kideek ere asko eskertu dute erreferente positiboak ezagutzea. Proiektuaren oinarrietako bat da hori, izan ere, halako mito batzuk daude, adibidez, emakume trans guztiak sexu-langileak direla eta lgtb jendea ez dela zoriontsu. Orduan, gu ikusten gaituzte, ikusten dute gustura ari garela gure lanean, pozik bizi garela... Lasaitu egiten dira.

Azken hitza: Poza eta beldur bat

Miriam Aleman orain dela zazpi urte hasi zen Candelan lanean. Ibilbidea baloratzeko eskatu diogu: "Maite dut nire lana, izugarri gozatzen dut. Iruditzen zait gehiago eragiten dudala orain, hala ere, bestelako politika jorratzeko energia kentzen dit, eta horrek apur bat beldurtzen nau. Baina tira".

Homofobiari buruzko lege berria onartu zuten Katalunian 2014an. Zer deritzozu?

Ez dut legea sakonean ezagutzen, hala ere, legeen harira, zerbait esan nahi nuke. Orain dela zenbait urte, legeen guztiz kontrakoa nintzen, eta egia esan, ikuspegia aldatu dut, ikusitakoaren ondorioz. Kaleko borrokan ari zarenean, ez zara konturatzen borroka ez dela iristen emakume mordo baten premietara, bortizkeria pairatu eta sarerik ez daukatengana. Legea lagungarria da, nahiz eta ez den nahikoa, lege paternalista da, estatuak ez du sekula egingo ezer bere buruaren aurka, eta abar, eta abar. Tresa bat da, azken batean, eta horrelaxe hartu behar dugu. Ez da panazea, baina ez da hutsaren hurrengoa.

Candelako lanaren ondorio al da ikuspegi-aldaketa hori?

Dudarik gabe. Errealitate zabalago bat ezagutu dut elkarteko lanari esker. Mal-

guagoa naiz. Adibidez, sexualitatearen harira, prebentzioa da kalteak murriztea. Ez dago erabateko prebentziorik, edo bai, baina horretarako zure burua zelefanean bildu beharko zenuke eta orduan jo larrua nahi duzunarekin, eta tira, ez nizuke hori gomendatuko. Beraz, kalteak murriztu. Egoerarik idealena ez da 15 urteko neska batek pilula hartzea, baina dena delako arrazoia dela medio ez badu kondoia erabiliko, bada, orduan, har dezala pilula. Testuingurua ezagutu behar dugu, eta horren arabera ekin, eta ez bota super epai moralik, horixe egiten baitu gaur egun hezkuntzak eta gizarteak. Neska batek bereak eta bi aditu behar ditu pilula hartu badu. Begirada horrek suntsitu egiten ditu, boterez hustu, eta ez da batere lagungarria. Hori bai, gero nesken autoestimua taile-rrak antolatzen dituzte etengabe. Neskak behin eta berriro ergeltzat hartu ostean zer autoestimua sustatu nahi dute? ■

Alberdi EUSKAL ARTISAUTZA
MAKILA

Opari berezietarako
Pertsonalizatuak
Prezio aukera desberdinak

ARGIA

www.argia.eus/denda/makilak
denda@argia.eus | 943 371 545